

2. Палієнко М. Українські архіви, війна та збереження національної ідентичності. *Архіви України: науково-практичний журнал*. 2022. Вип. 1, № 330, січень–березень. URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/142/105>

3. Організація електронного архіву. *Західноукраїнський національний університет – класичний університет Пулюя*. URL: <http://wiki.tneu.edu.ua/>

4. Електронні архіви в Україні: як держава планує зберігати електронні документи. *Вчасно (вебсайт)*. URL: <https://vchasno.ua/en/elektronni-arhivy-ukrainy/>

5. Трансформаційні процеси у суспільній та соціокультурній сферах України: монографія / О. М. Анісімова, Л. А. Ковальська, Г. П. Лукаш, О. В. Прігунов, О. С. Щербіна, Т. М. Яворська; відп. за вип. Т. М. Яворська. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 185 с.

Abstract. The article highlights the role of archives in preserving and transmitting cultural heritage to posterity. It is noted that archives preserve original documents, records, objects of cultural heritage, which primarily enable scientists, artists, historians, and other researchers to study and analyse the information provided to them, while preserving and developing a sense of ethnic and national identity, which is especially relevant for Ukrainians today. Attention is focused on the urgent need to digitize archival documents in Ukraine.

Keywords: archive, archival documents, electronic archives, digitization.

УДК: 930.25(477)

Сологор Олексій Михайлович

(наук. керівник – д-р філософії Артеменкова О. М.)

Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця

РОЛЬ АРХІВІВ У ГЕНЕАЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ: ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДОКУМЕНТІВ

Генеалогія як наука про родовід завжди викликала інтерес у дослідників. Вивчення родинних зв'язків, походження та історії предків є не лише цікавим хобі, але й важливим складником культурної спадщини. Архіви відіграють ключову роль у збереженні документів, які допомагають реконструювати родовід та відкривають перед нами можливість зазирнути в минуле.

Письмові архівні документи вважаються нині найголовнішими джерелами в процесі генеалогічних досліджень, порівняно з речовими чи усними джерелами. Особлива увага прикута до документальних джерел – свідоцтв, актів, метричних книг, заповітів, документів із сімейних архівів, церковних описів та різноманітних приватних документів. Важливе значення мають і наративні (описові) архівні джерела – літописи, хроніки, мемуари, некрологи, панегірики, щоденники, публіцистика тощо [1].

Дослідження розпочинається з аналізу архівних фондів та вибору відповідних документів. Далі дослідник аналізує ці матеріали, реконструює родовід та виявляє цікаві факти про предків. Кожному працівнику потрібен час для того, щоб знайти певні відомості, а для цього архівні установи постійно фільтрують та систематизують документи.

Все залежить від багатьох факторів, і основний із них – наявність потрібних відомостей. Перед початком пошуку документів в архівних установах варто дізнатись у своїх близьких родичів інформацію, яка стане стартом для дослідження: це може бути місто, де раніше проживали предки, прізвища, імена, віросповідання тощо.

Проблемою є те, що майже всі записи в архівах України розпорошені по різних базах, мають різну структуру і набір атрибутів. Також існує велика кількість документів, які ще не оцифровані [2].

Після того, як було зібрано потрібну інформацію, необхідно дізнатись, у яких архівах знаходяться генеалогічні джерела за тим чи іншим населеним пунктом, їх кількість, а також ступінь збереженості.

Порядок пошуку документів в архівних установах для генеалогічних досліджень починається з моменту, коли ви визначились з інформацією, яка вам потрібна. Це може бути ім'я, дата, подія, можливо, конкретний документ. Наступним кроком буде вибір архіву, який може містити у собі ці документи, після чого потрібно скласти документальний запит. Під час складання запиту на отримання конкретних документів варто вказати будь-яку важливу інформацію (ім'я, дату, місце події тощо). Далі потрібно прийти до архіву, зареєструватись та звернутись до архівіста – він допоможе знайти необхідні документи.

Генеалогічний запит – письмово сформульована потреба фізичної або юридичної особи у генеалогічній інформації, що стосується походження роду, сім'ї, встановлення родового та родинного зв'язку двох або більше осіб, пов'язаних таким зв'язком, їх соціального статусу, встановлення майнового стану в аспекті історії сім'ї, роду. Генеалогічні запити архів виконує на підставі письмових заяв, що надходять до архіву поштою та засобами комунікаційного зв'язку, а також які подають громадяни під час особистого звернення до архіву [3]. Багато документів в архівах не збереглися через війни, стихійні лиха, неналежні умови зберігання [4]. Саме дослідження джерел займає найбільше часу, навіть зі збором інформації можна впоратися значно швидше.

Іншим фактором, який істотно впливає на складність та обумовлює час дослідження родоводу, є місце проживання представників певної родової лінії. Чим більшим був населений пункт і чим більше він мав релігійних установ, тим більш значний об'єм записів необхідно переглянути в пошуках потрібних. Почерк та збереженість документів також відіграють важливу роль. Далеко не завжди записи виконувалися без помилок, чітко і каліграфічно. До того ж час від часу змінювалися виконавці тих записів, і коли нові почерки виявляються надто своєрідними, то потрібен час, щоб навчитися їх правильно розуміти. Інколи дослідникам доводиться мати справу і з джерелами, у яких пошкоджені аркуші або взагалі відсутня якась частина документа.

Після систематизації даних та аналізу архівних матеріалів дослідник отримує такі результати:

- 1) вказані імена предків, дати та місця подій;
- 2) створений родовід;
- 3) виявлені можливі зв'язки з певними історичними подіями.

Архіви – це скарбниця інформації для генеалогічних досліджень. Вони зберігають метричні книги, сповідні списки та інші документи, які містять важливі відомості про наших предків. Метричні книги фіксують дані про хрещення, одруження та поховання, а також імена, дати та місця подій. Акти про власність, земельні ділянки та договори купівлі-продажу допомагають відстежити місця проживання та власність родини. Судові архіви містять рішення суду, документи про спадщину, розлучення та спадкові справи, що розкриває деталі життя та стосунки між родичами. До того ж архіви містять інформацію про репресованих осіб чи політичних в'язнів тоталітарного режиму. Архіви дають змогу дізнатись правду про минуле пращурів, дійти до істини, чи знайти їх слід у великій історії.

Список використаних джерел

1. Бачинська Н., Артеменкова О. Особливості практичного використання архівних документів у процесі проведення генеалогічних досліджень в Україні. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 48–54. URL: <http://journals.uran.ua/bdi/article/view/227087>
2. Спектор А. Ю., Анісімова О. М. Аналіз технологій для розробки інформаційної системи генеалогічних досліджень. *Інформація та соціум* (м. Вінниця, 02 червня 2023). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. С. 128–131.
3. Сорокіна Л. Ф. Виконання запитів за генеалогічною тематикою. Методичні рекомендації. Державний архів Сумської області: Суми, 2018. URL: <https://daso.archives.gov.ua/wp-content/home/info/metodyka/metrekom-zapyt.pdf>
4. Дослідження родоводу. *Ua-family: дослідження сімейної історії*. URL: <https://ua-family.com/doslidzhennia-rodovodu/#roddosl>

Анотація. Це дослідження акцентує на практичному використанні архівних документів для генеалогічних досліджень та подальшому їх вивченню задля отримання інформації про минуле своїх пращурів. Здійснено огляд процесу дослідження документів, які у перспективі допоможуть у складанні генеалогічного дерева. Подано загальну інформацію про використання архівів з метою дослідження родоводу.

Ключові слова: архів, архівні документи, дослідження архіву, генеалогія, генеалогічне дерево, генеалогічна інформація, архіви України, генеалогічний запит.

